Geotaal-lesbrief 2

Een nieuwe wereldkaart

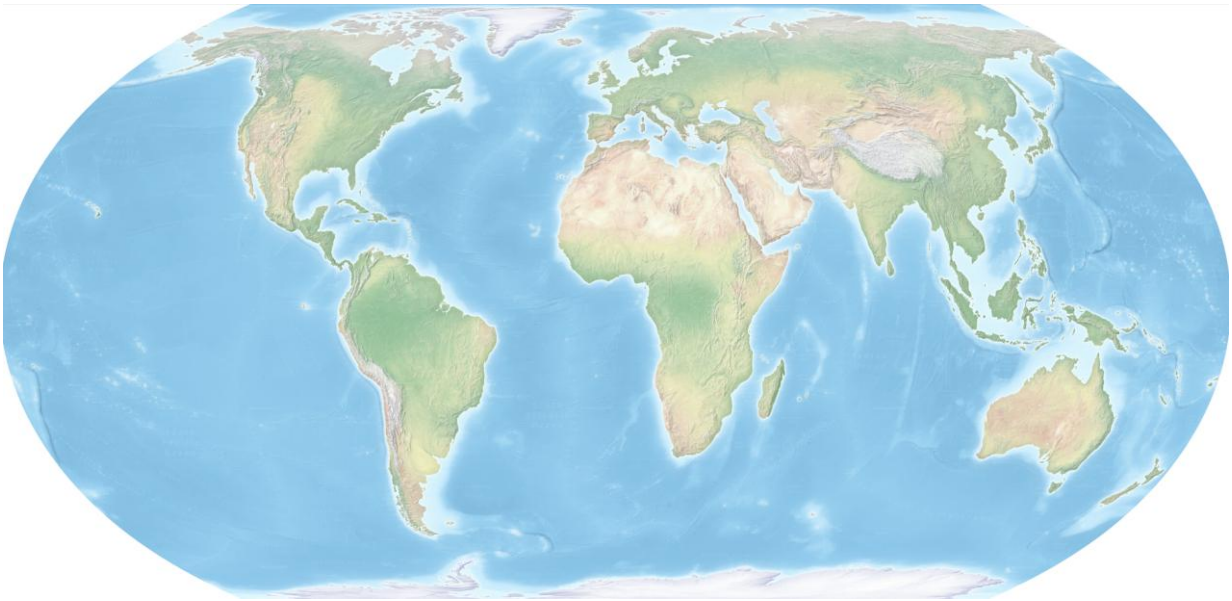

Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

november 2026

raaktaal
TAALGERICHTE VAKDIDACTIEK

Voor de docent

Welkom bij de Geotaal-lesbrief 2. Bij deze lesbrief hoort een actueel nieuwsartikel van de NOS over het besluit van de VN voor een nieuwe wereldkaart. Leerlingen werken met het artikel aan hun aardrijkskundige kennis én aan hun taalvaardigheid.

In deze lesbrief gaan leerlingen aan de slag met synoniemen en antoniemen, lezen met de pen, vergelijken van kaartprojecties, formuleren van argumenten, en beoordelen van de betrouwbaarheid van een tekst.

In de docentenversie staan de antwoorden in rood. Het artikel waar deze lesbrief bij hoort is *VN stemt voor nieuwe wereldkaart met grotere weergave van Afrika* van de NOS (link artikel).

Meer informatie over de lesbrieven vind je op raaktaal.nl.

Inhoud

Docentenversie	De lesbrief met antwoorden	3
Leerlingversie	De lesbrief zonder antwoorden	10

Colofon

Geotaal-lesbrief 2: Een nieuwe wereldkaart, november 2026.
Tekst en samenstelling: Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet.
Meer lesbrieven op raaktaal.nl.

Copyright

© 2026 Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet. Geotaal is een initiatief van Cathelijne de Busser en Arjen Ligtvoet. Je mag de lesbrieven printen en uitdelen aan leerlingen, maar er rust wel copyright op. Je mag (delen van) de lesbrieven dus niet gebruiken in andere teksten.
Voor meer informatie of contact: cathelijne@cdebusser.nl

Geotaal-lesbrief 2 – DOCENT

Een nieuwe wereldkaart

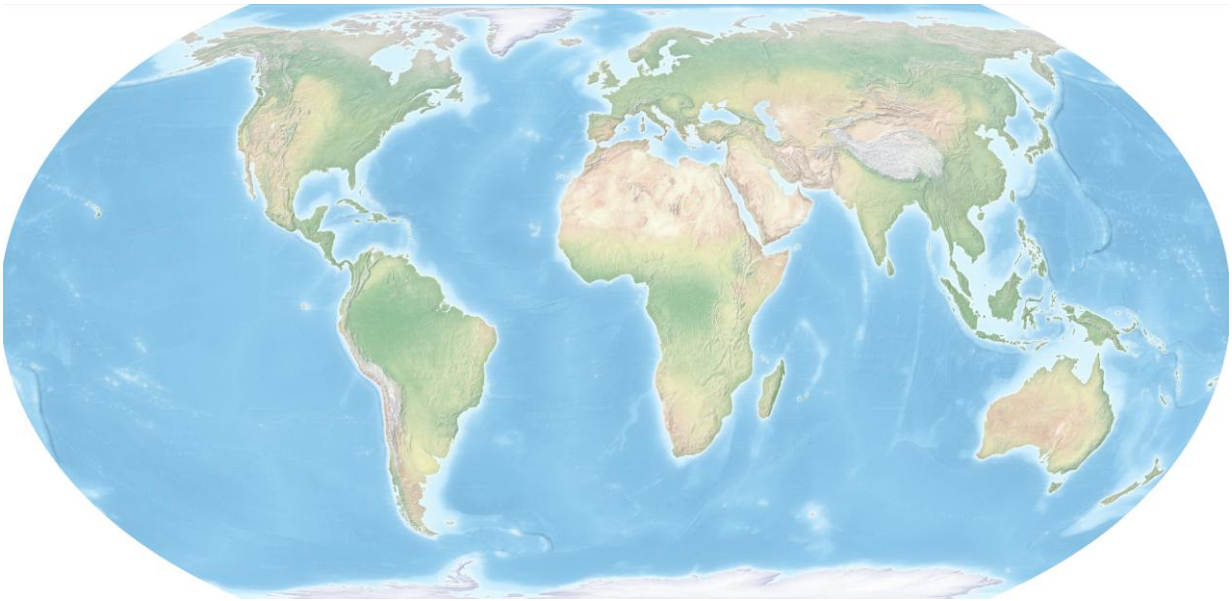

Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

november 2026

Download het bijbehorende artikel
NOS: link artikel

Vóór het lezen

1. Synoniemen

Je gaat zo een artikel over kaartprojecties lezen. In het artikel staan veel aardrijkskundige vakwoorden (geotaal). Welke synoniemen horen daarbij, denk je? Synoniemen zijn woorden met dezelfde betekenis.

⇨ Trek lijntjes tussen de woorden en hun synoniemen.

1. breedtegraad	•	•	A. kaartenmaker
2. cartograaf	•	•	B. kenmerk (van persoon of groep)
3. continent	•	•	C. latitude
4. identiteit	•	•	D. longitude
5. projectie	•	•	E. plaatsbepaling
6. lengtegraad	•	•	F. weergave
7. navigatie	•	•	G. werelddeel

1C, 2A, 3G, 4B, 5F, 6D, 7E

2. Antoniemen

De tabel van opdracht 1 bevat ook twee paren van woorden die de tegenovergestelde betekenis hebben. Dat noem je antoniemen.

⇨ Welke twee antoniemen staan er in de linkerkolom?

breedtegraad – lengtegraad

⇨ Welke twee antoniemen staan er in de rechterkolom?

latitude – longitude

Geotaal

Ieder vak heeft een eigen vaktaal. Bij aardrijkskunde heet dat geotaal.
Kenmerken van geotaal zijn:

- het gebruikt vakwoorden waarmee je je zorgvuldig kunt uitdrukken.
- het gaat altijd over gebieden en perioden (tijd).
- het gebruikt vaak kaarten en grafieken om de boodschap te verduidelijken.
- het gebruikt signaalwoorden om verbanden te verduidelijken.
- het maakt onderscheid tussen feiten en meningen.
- het is gebaseerd op informatie uit betrouwbare bronnen.
- het gebruikt neutrale woorden, zonder vooroordelen over groepen of gebieden.

Tijdens het lezen

3. Lezen met de pen

⇨ Lees het artikel met de pen, van begin tot eind.

Lezen met de pen

Lezen met de pen betekent dat je tijdens het lezen aantekeningen maakt in de tekst.

- Je onderstreept, markeert, of omcirkelt belangrijke woorden of zinnen.
- Je voegt nummers toe aan opsommingen.
- Je geeft verbanden of tegenstellingen aan met lijntjes of pijltjes.
- Je gebruikt uitroeptekens of vraagtekens om aan te geven dat iets heel belangrijk is, of dat je iets niet snapt.
- Je noteert vragen of gedachten in de kantlijn.

Let op: markeer niet te veel, maar ook niet te weinig. Kies welke informatie jij belangrijk vindt. Hoe vaker je 'leest met de pen', hoe makkelijker het wordt om keuzes te maken.

4. Landen

Je gaat het artikel nu nóg een keer lezen. Let daarbij op de landen (of groepen van landen) die worden genoemd.

⇨ Welke landen (of groepen van landen) zijn voorstander van de Equal-Earth-projectie?

VN, Togo, meerdere landen van de Afrikaanse Unie, VK, Frankrijk.

⇨ Welk land is tegenstander van de Equal-Earth-projectie?

Verenigde Staten.

5. Venn-diagram

Het artikel gaat over de mercatorprojectie en de equal-earth-projectie. Dat zijn allebei kaartprojecties. Waarin verschillen de projecties van elkaar?

⇨ Noteer in de linkerkolom unieke kenmerken van de mercatorprojectie.
⇨ Noteer in de rechterkolom unieke kenmerken van de equal-earth-projectie.
⇨ Noteer in het midden wat ze gemeen hebben.

6. Argumenten

In het artikel staat dat cartografen en wetenschappers het gebruik van de mercatorprojectie afraden en de equal-earth-projectie aanraden.

➪ Noteer minimaal drie argumenten voor dit advies.

1. De equal-earth-kaart geeft oppervlaktes veel nauwkeuriger weer.
2. Op de mercatorkaart wordt het Afrikaanse continent veel kleiner en zuidelijker aangegeven dan in de realiteit.
3. De mercatorkaart beïnvloedt het denken over Afrika negatief, met name bij schoolkinderen.

7. Denken over Afrika

In de laatste alinea staat dat het gebruik van de mercatorprojectie “het denken over Afrika negatief beïnvloedt, met name bij kinderen die de kaart op school zien”.

➪ Leg uit wat de auteur met deze zin bedoelt.

In de mercatorprojectie wordt Afrika veel kleiner afgebeeld dan het in werkelijkheid is. Daardoor krijgen schoolkinderen het idee dat Afrika niet zo belangrijk is (want niet zo groot weergegeven).

Na het lezen

8. Wetenschappelijk bewijs

In het artikel staat een citaat van Robert Dussey: “Er is wetenschappelijk bewijs, dus we moeten de nieuwe realiteit accepteren”.

➪ Ben jij het eens met deze uitspraak? Geef ook aan waarom wel of niet.

Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: nee, want er is niet één juiste kaartprojectie. Iedere kaartprojectie heeft voor- en nadelen. Het is dus niet wetenschappelijk bewezen dat een bepaalde kaart beter is.

9. Advies

Jouw aardrijkskundedocent kiest ook geregeld een kaartprojectie.

➪ Zou jij jouw aardrijkskundedocent aanraden om voortaan de equal-earth-projectie te gebruiken in de les? Geef ook aan waarom wel of niet.

Bijvoorbeeld: soms wel, maar soms niet. Dat hangt van het doel van de kaart af. Als de oppervlaktes belangrijk zijn, is de equal-earth-kaart wel het betrouwbaarst.

10. Jij als eindredacteur

Stel, jij bent de eindredacteur van dit artikel. Dan zorg je onder andere voor een aantrekkelijke titel.

➪ Bedenk een andere titel voor dit artikel. *Tip: een goede titel is niet te lang.*

Bijvoorbeeld: Kaarten liegen: VN kiest nieuwe wereldkaart

11. Betrouwbaarheid beoordelen

Er wordt tegenwoordig veel foute informatie (nepnieuws) verspreid.

⇨ Beoordeel de betrouwbaarheid van het artikel met het 4B-stappenplan.

Bron: afkomstig van nos.nl, een betrouwbare nieuwswebsite. De tekst is recent geschreven.

Bedoeling: de tekst is bedoeld om te informeren over een besluit van de VN. De tekst bevat alleen feiten (zonder mening van de NOS).

Bewijs: de feiten over kaartprojecties lijken te kloppen (bijv. dat Afrika veel groter is dan Groenland). Ook andere sites verwijzen naar het advies van de VN.

Besluit: Bijvoorbeeld: als het doel is om Nederlanders vluchtig te informeren over een VN-besluit en de overwegingen, is het betrouwbaar. Wie meer achtergrondinformatie wil hebben over dit besluit, zal een andere tekst moeten gebruiken.

4B-stappenplan: betrouwbaarheid van teksten

Niet alles wat je leest is waar. Bekijk elke tekst daarom met een kritische blik.
De 4B-vragen helpen je daarbij:

1. **Bron:** Wie heeft het geschreven? Wanneer was dat? Waar is de tekst gepubliceerd? Hoe staat deze krant, organisatie, website of dit platform bekend?
2. **Bedoeling:** Wat is het doel en de doelgroep van de tekst? Wil de tekst informeren, overtuigen, misleiden…?
3. **Bewijs:** Waarop is de informatie gebaseerd? Klopt het met wat je over het onderwerp weet? Kun je feiten controleren?
4. **Besluit:** Weeg af of de tekst betrouwbaar is. Voor welk doel zou je deze tekst wel of juist niet gebruiken?

Geotaal-lesbrief 2 – LEERLING

Een nieuwe wereldkaart

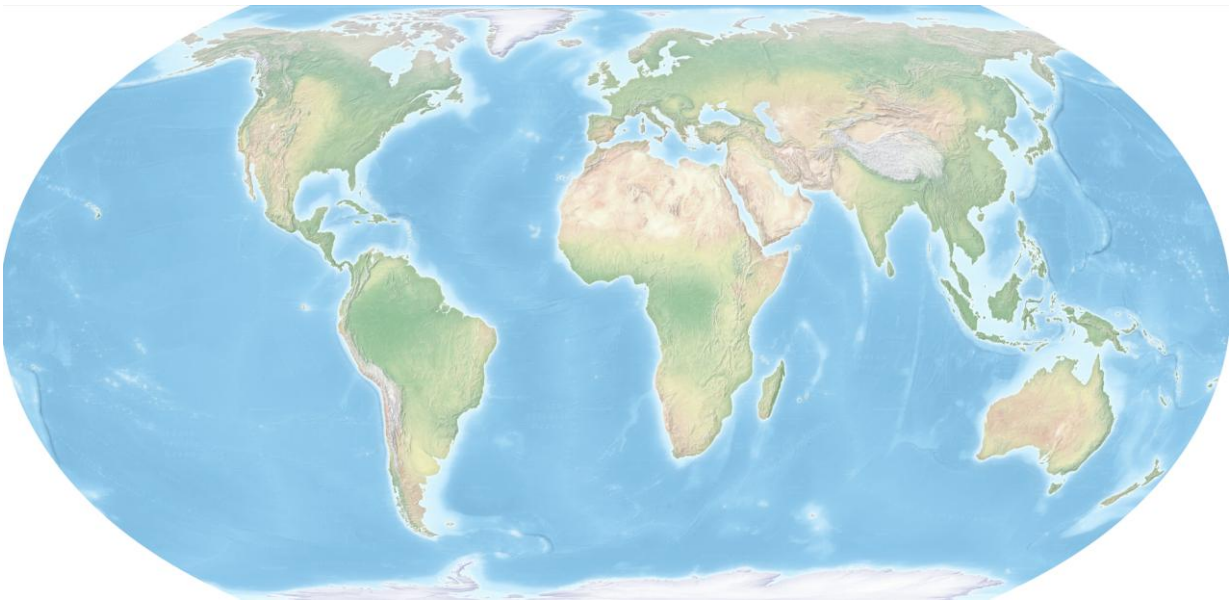

Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

november 2026

Download het bijbehorende artikel
NOS: link artikel

Vóór het lezen

1. Synoniemen

Je gaat zo een artikel over kaartprojecties lezen. In het artikel staan veel aardrijkskundige vakwoorden (geotaal). Welke synoniemen horen daarbij, denk je? Synoniemen zijn woorden met dezelfde betekenis.

➪ Trek lijntjes tussen de woorden en hun synoniemen.

1. breedtegraad	•	•	A. kaartenmaker
2. cartograaf	•	•	B. kenmerk (van persoon of groep)
3. continent	•	•	C. latitude
4. identiteit	•	•	D. longitude
5. projectie	•	•	E. plaatsbepaling
6. lengtegraad	•	•	F. weergave
7. navigatie	•	•	G. werelddeel

2. Antoniemen

De tabel van opdracht 1 bevat ook twee paren van woorden die de tegenovergestelde betekenis hebben. Dat noem je antoniemen.

➪ Welke twee antoniemen staan er in de linkerkolom?

➪ Welke twee antoniemen staan er in de rechterkolom?

Geotaal

Ieder vak heeft een eigen vaktaal. Bij aardrijkskunde heet dat geotaal.
Kenmerken van geotaal zijn:

- het gebruikt vakwoorden waarmee je je zorgvuldig kunt uitdrukken.
- het gaat altijd over gebieden en perioden (tijd).
- het gebruikt vaak kaarten en grafieken om de boodschap te verduidelijken.
- het gebruikt signaalwoorden om verbanden te verduidelijken.
- het maakt onderscheid tussen feiten en meningen.
- het is gebaseerd op informatie uit betrouwbare bronnen.
- het gebruikt neutrale woorden, zonder vooroordelen over groepen of gebieden.

Tijdens het lezen

3. Lezen met de pen

⇨ Lees het artikel met de pen, van begin tot eind.

Lezen met de pen

Lezen met de pen betekent dat je tijdens het lezen aantekeningen maakt in de tekst.

- Je onderstreept, markeert, of omcirkelt belangrijke woorden of zinnen.
- Je voegt nummers toe aan opsommingen.
- Je geeft verbanden of tegenstellingen aan met lijntjes of pijltjes.
- Je gebruikt uitroeptekens of vraagtekens om aan te geven dat iets heel belangrijk is, of dat je iets niet snapt.
- Je noteert vragen of gedachten in de kantlijn.

Let op: markeer niet te veel, maar ook niet te weinig. Kies welke informatie jij belangrijk vindt. Hoe vaker je 'leest met de pen', hoe makkelijker het wordt om keuzes te maken.

4. Landen

Je gaat het artikel nu nóg een keer lezen. Let daarbij op de landen (of groepen van landen) die worden genoemd.

⇨ Welke landen (of groepen van landen) zijn voorstander van de Equal-Earth-projectie?

⇨ Welk land is tegenstander van de Equal-Earth-projectie?

5. Venn-diagram

Het artikel gaat over de mercatorprojectie en de equal-earth-projectie. Dat zijn allebei kaartprojecties. Waarin verschillen de projecties van elkaar?

⇨ Noteer in de linkerkolom unieke kenmerken van de mercatorprojectie.
⇨ Noteer in de rechterkolom unieke kenmerken van de equal-earth-projectie.
⇨ Noteer in het midden wat ze gemeen hebben.

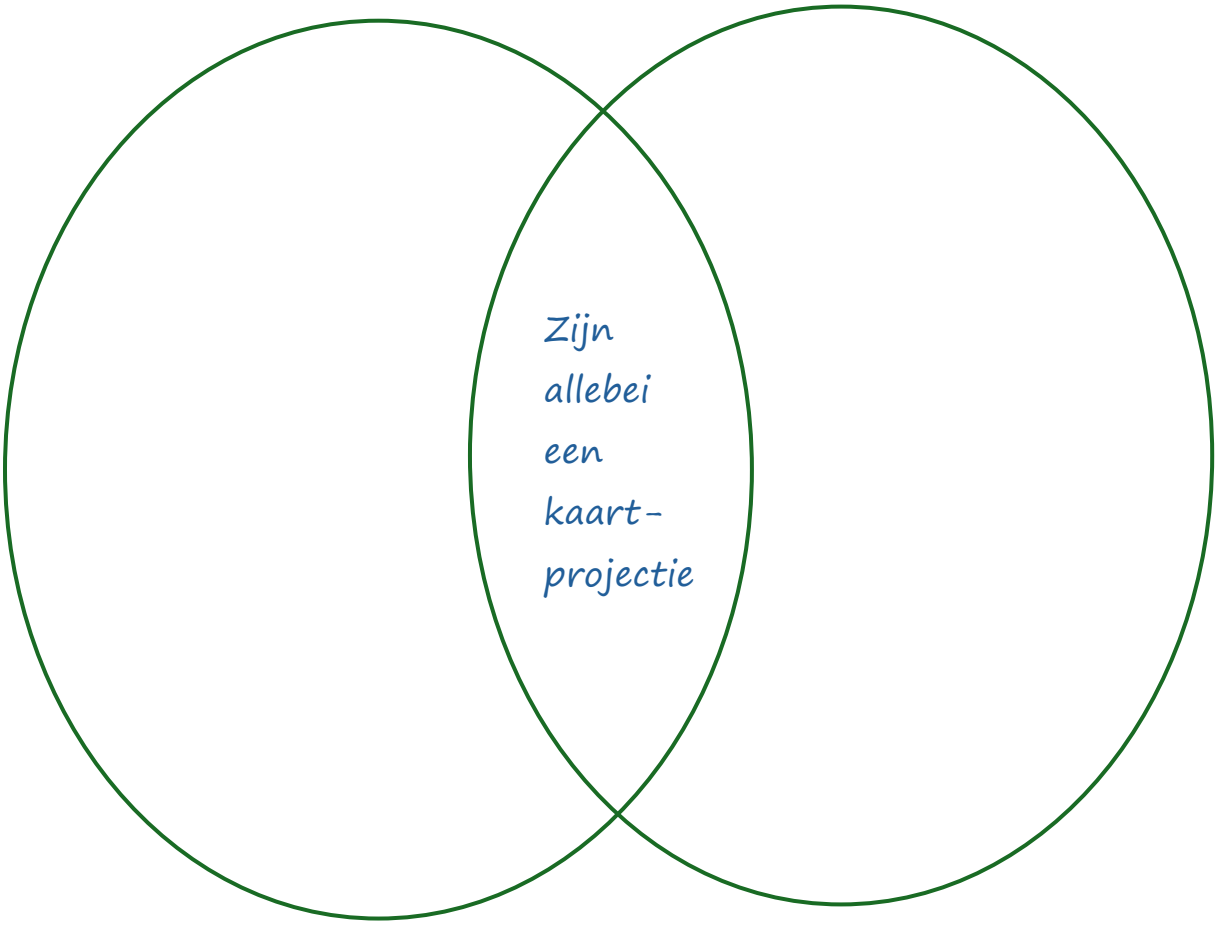

6. Argumenten

In het artikel staat dat cartografen en wetenschappers het gebruik van de mercatorprojectie afraden en de equal-earth-projectie aanraden.

➪ Noteer minimaal drie argumenten voor dit advies.

7. Denken over Afrika

In de laatste alinea staat dat het gebruik van de mercatorprojectie “het denken over Afrika negatief beïnvloedt, met name bij kinderen die de kaart op school zien”.

➪ Leg uit wat de auteur met deze zin bedoelt.

Na het lezen

8. Wetenschappelijk bewijs

In het artikel staat een citaat van Robert Dussey: “Er is wetenschappelijk bewijs, dus we moeten de nieuwe realiteit accepteren”.

⇨ Ben jij het eens met deze uitspraak? Geef ook aan waarom wel of niet.

9. Advies

Jouw aardrijkskundedocent kiest ook geregeld een kaartprojectie.

⇨ Zou jij jouw aardrijkskundedocent aanraden om voortaan de equal-earth-projectie te gebruiken in de les? Geef ook aan waarom wel of niet.

10. Jij als eindredacteur

Stel, jij bent de eindredacteur van dit artikel. Dan zorg je onder andere voor een aantrekkelijke titel.

⇨ Bedenk een andere titel voor dit artikel. *Tip: een goede titel is niet te lang.*

11. Betrouwbaarheid beoordelen

Er wordt tegenwoordig veel foute informatie (nepnieuws) verspreid.

⇨ Beoordeel de betrouwbaarheid van het artikel met het 4B-stappenplan.

4B-stappenplan: betrouwbaarheid van teksten

Niet alles wat je leest is waar. Bekijk elke tekst daarom met een kritische blik.
De 4B-vragen helpen je daarbij:

1. **Bron:** Wie heeft het geschreven? Wanneer was dat? Waar is de tekst gepubliceerd? Hoe staat deze krant, organisatie, website of dit platform bekend?
2. **Bedoeling:** Wat is het doel en de doelgroep van de tekst? Wil de tekst informeren, overtuigen, misleiden…?
3. **Bewijs:** Waarop is de informatie gebaseerd? Klopt het met wat je over het onderwerp weet? Kun je feiten controleren?
4. **Besluit:** Weeg af of de tekst betrouwbaar is. Voor welk doel zou je deze tekst wel of juist niet gebruiken?